

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
HALK SAĞLIĞI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SITMA HASTALIĞI

(Topluma Yönelik)

2025

İçerik

1. Sıtma nedir ve nasıl bulaşır?
2. Sivrisinekler ne zaman ve nerede aktiftir?
3. Dünyada ve Türkiye’de sıtmanın durumu
4. Sıtma belirtileri
5. Kimler risk altındadır?
6. Sıtma tanısı nasıl koyulur?
7. Korunma ve kontrol önerileri

Sıtma nedir?

- Sıtma, dişi anofel cinsi sivrisineklerle bulaşan ve parazitlerin (*Plasmodium*) neden olduğu bir enfeksiyon hastalığıdır. Bu parazitler, insan vücuduna girdikten sonra özellikle kırmızı kan hücrelerini (eritrositleri) hedef alır.
- *Plasmodium* parazitinin 5 türü bulunmaktadır:
P. falciparum, *P. vivax*, *P. malariae*, *P. ovale* ve *P. knowlesi*

Sıtma nasıl bulaşır?

- Sıtma genellikle, taşıyıcı sivrisineklerinin kişileri sokmasıyla bulaşır.
- Daha nadir durumlarda ise:
 - Enfekte kan nakli (transfüzyon)
 - Organ nakli
 - Ortak enjektör veya iğne kullanımı
 - Enfekte anneden bebeğine gebelik sırasında (plasenta yoluyla) bulaşabilir.

Sivrisinekler ne zaman ve nerede aktiftir?

- Sıtmayı bulaştıran sivrisinekler, genellikle **alacakaranlıkta ve gece saatlerinde** aktiftir. Bu sivrisineklerin **üreme ve gelişme alanları, durgun su** bulunan yerlerdir.

Bunlar:

- Irmak kenarları, havuzlar, kuyular,
- Yağmur sularıyla oluşan su birikintileri,
- Bataklıklar, ağaç kovukları, eriyen kar suları,
- Kullanılmayan araç lastikleri,
- Su yalakları, kuş sulukları ve tenekeler gibi yapay su birikintileridir.

Sıtma hala önemli bir halk sağlığı sorunudur!

- Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, 2023 yılında 250 milyondan fazla kişi sıtmaya yakalanmış ve 500 binden fazla kişi bu hastalık nedeniyle hayatını kaybetmiştir.
- Vaka ve ölümlerin **%90'dan fazlası Afrika'**dır. Ölümlerin yarısından fazlası Kongo Cumhuriyeti, Nijerya, Nijer ve Birleşik Tanzanya Cumhuriyeti'ndedir.
- Afrika'daki sıtma kaynaklı her 4 ölümden 3'ü, 5 yaş altındaki çocuklarda görülmektedir.
- Sıtma, günümüzde hala dünya genelinde önemli bir halk sağlığı sorunudur.

Türkiye’de sıtma durumu

- Türkiye’de geçmişte önemli bir halk sağlığı sorunu olan **yerli** sıtma bulaşı, etkili önlemler sayesinde **ortadan kaldırılmıştır**.
- Ancak sıtma riski tamamen sona ermiş değildir. Bunun başlıca nedenleri:
 - Düzensiz göç hareketleri,
 - Türkiye'nin sıtmanın yayılabileceği subtropikal kuşakta yer alması,
 - İklim değişikliği nedeniyle artan hava sıcaklıklarıdır.
- Ülkemizde özellikle Afrika ülkelerine seyahat eden kişilerde (*örneğin turistler, işçiler, öğrenciler, uçuş görevlileri*) Türkiye’ye döndükten sonra sıtma görülebilmektedir (*Emporte vaka-yurtdışı vaka*).

Sıtma belirtileri

- Sıtmanın ilk belirtileri genellikle belirsizdir ve grip ya da diğer viral enfeksiyonlara benzeyebilir. Başlıca belirtiler:
 - Baş ağrısı, halsizlik, yorgunluk
 - Kas ve eklem ağrıları
 - Ardından: ateş, titreme, terleme, iştahsızlık, kusmadır.
 - Bazı hastalarda, bu belirtiler düzenli aralıklarla tekrar eden sıtma nöbetleri şeklinde ortaya çıkabilir.

Sıtma belirtileri

- **Erken tanı** çok önemlidir. Sıtma şüphesi olan kişide, hekimlerin sıtmayı ayırıcı tanılar arasında düşünmesi ve hızlı tanı koyması hayat kurtarıcıdır.
- Sıtmanın yaygın görüldüğü bölgelerden dönen veya daha önce bu bölgelerde bulunmuş olan ve ateş bulguları olan herkeste, koruyucu ilaç kullanmış olsa dahi sıtmadan şüphelenilmelidir.
- Hastalık sivrisinek sokmasından sonra **ilk bir ayın içinde** veya ilerleyen aylarda bulgu vermektedir. İlk 6 ay içinde hemen hemen tüm hastalarda sıtma belirtileri görülmeye başlamaktadır.

Kimler risk altındadır?

- Sıtma açısından risk altında olan kişiler:
 - Sıtmanın yaygın olduğu ülkelere seyahat edenler (*uçuş görevlileri, polisler, askerler, işçiler vb.*),
 - Sıtma vakası görülen ülkelere gelenler (*göçmenler, öğrenciler, mülteciler, mevsimlik işçiler vb.*),
 - Son 3 yıl içinde sıtma tanısı alıp tedavi olan kişiler ve bu kişilerle aynı ortamda bulunanlar (*aile bireyleri, iş arkadaşları vb.*)

Sıtma tanısı nasıl koyulur?

- Sıtma tanısı mutlaka bir sağlık kuruluşu tarafından koyulmalıdır. Bu nedenle sıtmanın yaygın görüldüğü bir yere seyahat edildiyse ve sıtma belirtileri var ise **mutlaka sağlık kuruluşuna başvurulmalıdır.**
- Tanı için az miktarda, parmak ucundan alınan kan **mikroskop** ile incelenir.
- Bir kişide sıtma olmadığını teyit etmek için bu test 3 kez tekrarlanabilir.
- Hızlı tanı testleri ve PCR tanıda kullanılan diğer testlerdir.

Erken tanı ve tedavi hayat kurtarır

- Sıtmanın tanısı ne kadar erken konursa, tedavi o kadar etkili olur.
- Sıtma tedavisinde kullanılan **ilaçlar** Bakanlığımız tarafından temin edilerek hastalara **ücretsiz** olarak verilmektedir.
- **İlk 24 saat** içinde tedaviye başlanması, hastalığın kötüleşmesini önlemek açısından çok önemlidir.
- Gecikme durumunda hastalık ağırlaşabilir ve **hayati tehlike oluşturabilir.**

Erken tanı ve tedavi hayat kurtarır

- Sıtma, farklı parazit türlerinin neden olduğu bir hastalıktır. Hangi türün hastalığa neden olduğunun belirlenmesi, doğru ilaç seçimi için çok önemlidir. Bu nedenle sıtma tanısında **tür ayrımı** yapılması gereklidir.
- Gebelerde ve çocuklarda hastalık daha ağır seyredebilir. Düşüklere ve erken doğuma sebep olabilir. Riskli bölgelere seyahat edecek gebelerin seyahatleri öncesi seyahat sağlığı merkezlerine başvurmaları ve koruyucu ilaç kullanmaları önerilir.

Korunma ve kontrol önlemleri

- Türkiye’de görülen sıtma vakaları yurtdışı ve bunlardan kaynaklı vakalardır.

Bu nedenle sıtma riski taşıyan ülkelere seyahat etmeden önce mutlaka önlem alınmalıdır. Seyahatten en az 15 gün önce, **Seyahat Sağlığı**

Merkezlerine (İletişim no: 444 77 34) başvurarak;

- ✓Gidilecek ülkenin sıtma riski hakkında bilgi alınmalı
 - ✓Gerekirse koruyucu ilaç (kemoprofilaksi) temin edilerek kullanılmalıdır.
- Seyahat sonrası sıtma belirtileri görülmesi durumunda mutlaka sağlık kuruluşuna başvurulmalıdır.

Korunma ve kontrol önlemleri

Hastalıktan korunmada temel yaklaşım sivrisinek sokmalarından korunmaktır.

- Sivrisineklerin aktif olduğu saatlerde (güneş battıktan sonra) açık alanda fazla kalınmamalı, kalınması halinde kapalı giysiler giyilmeli,
- Pencerele ve kapılara sineklik takılmalı,
- Özellikle sineklerin çok olduğu dönemlerde cibinlik kullanılmalı,
- Kapalı ortamlarda hava dolaşımı yaratacak vantilatör, klima gibi cihazlar kullanılmalıdır.

Korunma ve kontrol önlemleri

- Gebe ve emziren kadınlar, güvenliği kanıtlanmış, Bakanlığımızca ruhsatlı ve onaylı sinek kovucuları kullanma talimatı doğrultusunda kullanmalıdır.
- Bebek ve çocuklarda kullanmadan önce mutlaka ürünün kullanma talimatı incelenmeli ve önerilen yaş gruplarında kullanılmasına dikkat edilmelidir.
- 2 aydan küçük çocuklarda sinek kovucular kullanılmamalıdır.
- Sinek kovucu ürünler çocukların elleri, gözleri ve ağızları ile varsa ciltteki açık yaralara uygulanmamalıdır.

Korunma ve kontrol önlemleri

- Evlerin yakınındaki yapay küçük su birikintileri kurutulmalıdır.
- Lastik tekerlek içleri, teneke kutular, boş saksılar, su varilleri gibi sivrisineklerin kolay üreyebildiği yerlerde su birikmesi önlenmeli ve bakımı sağlanmalıdır.
Hayvan sulukları ve yalakları düzenli olarak temizlenmeli, içindeki sular sıklıkla değiştirilmelidir.
- Suyu biriktiren kap ve oyuncaklardaki sular boşaltılmalı kullanılmadığında ters çevrilmelidir.

Yeni sıtma aşıları

- Dünya Sağlık Örgütü, 2021 tarihinde resmi bir açıklama ile ilk sıtma aşısının geliştirildiğini duyurmuştur.
- Bu aşılar şuan sadece orta-yüksek bulaş riski altında yaşayan **çocuklara** önerilmektedir.
- ***Henüz tüm topluma yaygın olarak uygulanabilecek bir sıtma aşısı yoktur.***
- Bu nedenle korunma ve kontrol önlemlerine dikkat edilmelidir.

Sık yapılan hatalar!

- Hastanın sağlık kuruluşuna geç başvurması,
- Sağlık çalışanlarının seyahat öyküsünü sormaması veya hastanın seyahat öyküsünü paylaşmaması,
- Koruyucu ilaçların tüm sıtma enfeksiyonlarını %100 önlediği düşüncesi,
- Hasta sivrisinek sokmasını hatırlamıyorsa sıtma olmayacağı inancı,
- Sadece "klasik sıtma ateş nöbetleri" varsa sıtma olabileceği inancı,
- Yeterli ve uygun tedaviye hemen başlanmaması,
- Tedavinin yarıda kesilmesi en sık yapılan hatalardır.

ÖZET

- Sıtma önlenabilir ve tedavi edilebilir bir hastalıktır.
- Bu nedenle:
 - ✓ Sıtmanın çok görüldüğü ülkelere seyahat öncesi seyahat sağlığı merkezlerine başvurmak,
 - ✓ Sivrisinek ısırıklarından korunmak,
 - ✓ Erken tanı ve tedaviye önem vermek

hayati önem taşımaktadır.

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

HALK SAĞLIĞI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

T.C.
Sağlık Bakanlığı
Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü
Zoonotik ve Vektörel Hastalıklar Daire Başkanlığı

E-mail: hsgm.zoonotik@saglik.gov.tr

Web: <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/zoonotik-ve-vektorel-db.html>